

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૭ એસ સી આર ૬૪૯

કર્ણાટક અને અન્યોમાં ટ્રેઝરીના નિર્દેશક

વિરુદ્ધ

વી. સોમ્યાશ્રી

(સિવિલ અપીલ નંબર ૫૧૨૨/૨૦૨૧)

૧૩ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૧

[એમ. આર. શાહ અને અનિરુદ્ધ બોસ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેવા કાયદો-દયાળુ નિમણૂક-અરજી-કર્ણાટક સિવિલ સર્વિસીસ (દયાળુ આધારો પર નિમણૂક) નિયમો ૧૯૯૬-નિયમો ૨ અને ૩-મૂળ રિટ અરજદારની માતા કર્ણાટક સરકારમાં સેકન્ડ ડિવિઝન સહાયક તરીકે કાર્યરત હતી-તેણીનું મૃત્યુ ૨૫/૦૩/૨૦૧૨ પર થયું-તેણીના મૃત્યુ પછી, તેણીની પુત્રી-મૂળ રિટ અરજદારે હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૩ B હેઠળ પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડાની કાર્યવાહી શરૂ કરી-૨૦/૦૩/૨૦૧૩ પર, તેણીએ પરસ્પર

સંમતિથી છૂટાછેડાનો હુકમ મેળવ્યો-૨૧/૦૩/૨૦૧૩ પર, મૂળ રિટ અરજદારે દયાળુ તરીકે નિમણૂક માટે અરજી રજૂ કરી. આધાર-તેણીની અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી હતી-કર્ણાટક રાજ્ય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલે પણ તેણીની અરજી ફગાવી દીધી હતી-જો કે, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાઓને દયાળુ નિમણૂકની મંજૂરી માટે મૂળ રિટ અરજદારની અરજી પર વિચાર કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો-ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી અવિવાહિત અથવા વિધવા પુત્રીના સમાન વર્ગમાં આવશે-અપીલ પર, જણાવ્યું હતું કે:નિયમો, ૧૯૯૬ના નિયમ ૨ અને નિયમ ૩ પરથી એ જોઈ શકાય છે કે માત્ર 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' કે જેઓ તેમના મૃત્યુ સમયે મૃત મહિલા સરકારી કર્મચારી પર નિર્ભર હતા અને તેમની સાથે રહેતા હતા, તેમને મૃત સરકારી કર્મચારીના 'આશ્રિત' અને અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માટે પાત્ર કહી શકાય-નિયમ ૨ અને નિયમ ૩માં 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' ને અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માટે પાત્ર તરીકે અને 'આશ્રિત' તરીકે પણ સામેલ કરવામાં આવી નથી-'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' શબ્દ પછીથી સુધારા, ૨૦૨૧ દ્વારા ઉમેરવામાં આવ્યો છે-જો કે, તાત્કાલિક કિસ્સામાં, સંબંધિત સમયે જ્યારે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું હતું અને જ્યારે મૂળ રિટ અરજદારે અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માટે અરજી કરી ત્યારે 'છૂટાછેડાની પુત્રી' અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માટે પાત્ર ન હતી અને 'છૂટાછેડાની પુત્રી' 'આશ્રિત' ની વ્યાખ્યામાં ન હતી-વધુમાં, તારીખો અને ઘટનાઓનો ઘટનાક્રમ એટલે કે પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડાના હુકમનામા પર મેળવવામાં આવ્યો હતો અને નિમણૂક માટે તા. ૨૧.૦૩.૨૦૧૩ પર અરજી

દાખલ કરવામાં આવી હતી, તે જ સૂચવે છે કે માત્ર અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક મેળવવાના હેતુથી જ પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડાનો હુકમનામું મેળવવામાં આવ્યું હતું-ઉપરાંત, જ્યારે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું ત્યારે તે પરિણીત પુત્રી હતી અને તેથી, નિયમો ૧૯૯૬ના નિયમ ૨ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત 'આશ્રિત' હોવાનું પણ કહી શકાતું નથી-તેથી, કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાઓને 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' તરીકે અનુકંપાપૂર્વક નિમણૂક માટે અહીં પ્રતિવાદીની અરજી પર વિચાર કરવા માટે નિર્દેશ આપવો જોઈએ નહીં-આમ, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

પકડી રાખો:૧. એન. સી. સંતોષમાં આ અદાલત દ્વારા મુકવામાં આવેલા કાયદાને હાથ પર રહેલા કેસની હકીકતો પર લાગુ કરતા, આ અદાલતનો અભિપ્રાય છે કે આ રીતે ઉચ્ચ અદાલત કર્ણાટક સિવિલ સર્વિસીસ (દયાળુ આધારો પર નિમણૂક) નિયમો, ૧૯૯૬ના નિયમ ૨ અને નિયમ ૩થી આગળ વધીને અપીલકર્તાઓને દયાળુ આધાર પર નિમણૂક માટે અહીં પ્રતિવાદીની અરજીને 'છૂટાછેડાવાળી પુત્રી' તરીકે ધ્યાનમાં લેવાનો નિર્દેશ આપે છે.[પરિચ્છેદ ૮] [૬૫-૬-G-H]

૨. નિયમ ૨ અને નિયમ ૩ પરથી એ જોઈ શકાય છે કે માત્ર 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' કે જેઓ મૃત્યુ સમયે મૃત મહિલા સરકારી કર્મચારી પર નિર્ભર હતા અને તેમની સાથે રહેતા હતા, તેમને મૃત સરકારી કર્મચારીના 'આશ્રિત' કહી શકાય અને મહિલા સરકારી કર્મચારીના મૃત્યુના કિસ્સામાં 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' ને જ અનુકંપા ધોરણે નિમણૂક માટે પાત્ર કહી શકાય.અહીં ઉપર પુનઃઉત્પાદિત નિયમ ૨ અને નિયમ ૩ માં 'છૂટાછેડાની પુત્રી' ને કરુણાના આધારે અને 'આશ્રિત' તરીકે પણ નિમણૂક માટે પાત્ર તરીકે સામેલ કરવામાં આવી નથી.અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ અને એન. સી. સંતોષના કેસમાં આ અદાલતે આપેલા ચુકાદા મુજબ, અરજીની વિચારણાની તારીખે પ્રવર્તમાન ધોરણો દયાળુ નિમણૂક માટેના દાવાની વિચારણાનો આધાર હોવો જોઈએ.'છૂટાછેડાની દીકરી' શબ્દ પછીથી સુધારા, ૨૦૨૧ દ્વારા ઉમેરવામાં આવ્યો છે.તેથી, સંબંધિત સમયે જ્યારે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું હતું અને જ્યારે મૂળ રિટ અરજદાર-પ્રતિવાદીએ અહીં અનુકંપા આધારે નિમણૂક માટે અરજી કરી હતી ત્યારે 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' અનુકંપા આધારે નિમણૂક માટે પાત્ર નહોતી અને 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' 'આશ્રિત' ની વ્યાખ્યામાં નહોતી.'

[પરિચ્છેદ ૮.૧] [૬૫૮-A-D]

૩. ઉપરોક્ત ઉપરાંત એક વધારાના પાસાની નોંધ લેવાની જરૂર છે, જેના પર હાઈકોર્ટ વિચાર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે.એ નોંધવું જોઈએ કે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ ૨૫/૦૩/૨૦૧૨ પર થયું હતું.અહીં પ્રતિવાદી-તે સમયે મૂળ રિટ

અરજદાર એક પરિણીત પુત્રી હતી.તેણીના લગ્ન મૃતકના મૃત્યુની તારીખે એટલે કે ૨૫/૦૩/૨૦૧૨ પર ટકી રહ્યા હતા.મૃત કર્મચારીના મૃત્યુ પછી તરત જ, પ્રતિવાદીએ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાના હુકમનામા માટે ૧૨/૦૮/૨૦૧૨ પર હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૩ B હેઠળ છૂટાછેડાની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી.૨૦/૦૩/૨૦૧૩ ના ચુકાદા દ્વારા, મુખ્ય સિવિલ જજ, માંડ્યાએ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાનો હુકમનામું મંજૂર કર્યું.કે તરત જ બીજા જ દિવસે એટલે કે ૨૧/૦૩/૨૦૧૩ પર, પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાના હુકમના આધારે અહીં પ્રતિવાદીએ કરાણાના આધારે નિમણૂક માટે અરજી કરી હતી.તારીખો અને ઘટનાઓનો ઉપરોક્ત ઘટનાક્રમ સૂચવે છે કે માત્ર કરાણાના આધારે નિમણૂક મેળવવાના હેતુથી જ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાનો હુકમનામું મેળવવામાં આવ્યું છે.નહિંતર, એક પરિણીત પુત્રી તરીકે તે કરાણાના આધારે નિમણૂક માટે હકદાર નહોતી.તેથી, ઉપરોક્ત તથ્યો અને કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અન્યથા પણ ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાઓને 'છૂટાછેડાની પુત્રી' તરીકે અનુકંપા ધોરણે નિમણૂક માટે અહીં પ્રતિવાદીની અરજી પર વિચાર કરવા માટે નિર્દેશ આપવો જોઈએ નહીં.દયાળુ ધોરણે નિમણૂક માટે પ્રતિવાદીની અરજીને નકારી કાઢવાનો આ એક વધારાનો આધાર છે.[પરિચ્છેદ ૮.૨] [૬૫૮-E-H; ૬૫૮-A-B]

જ. અન્યથા પણ, એ નોંધવું જરૂરી છે કે જ્યારે મૃતક કર્મચારી ૨૫/૦૩/૨૦૧૨ પર મૃત્યુ પામ્યો ત્યારે પ્રતિવાદી અને તેના પતિ વચ્ચેના લગ્ન અસ્તિત્વમાં

હતા.તેથી, જ્યારે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું ત્યારે તે એક પરિણીત પુત્રી હતી અને તેથી, નિયમો ૧૯૯૬ના નિયમ ૨ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત 'આશ્રિત' હોવાનું પણ કહી શકાતું નથી.તેથી, જો એવું માનવામાં આવે કે 'છૂટાછેડાવાળી પુત્રી' 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' ના સમાન વર્ગમાં આવી શકે છે, તો તે કિસ્સામાં પણ જે તારીખે મૃત કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું હતું તે તારીખ પણ-અહીં પ્રતિવાદી 'છૂટાછેડાવાળી પુત્રી' નહોતી કારણ કે તેણે મૃત કર્મચારીના મૃત્યુ પછી પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડા મેળવ્યા હતા.તેથી, પ્રતિવાદી તેની માતા અને મૃત કર્મચારીના મૃત્યુના અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માટે પાત્ર રહેશે નહીં.

[પરિચ્છેદ ૮.૩] [૬૫૯-B-D]

એન. સી. સંતોષ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્યો (૨૦૨૦) ૭ એસસીસી ૬૧૭:[૨૦૨૦] ૩ એસ. સી. આર. ૧૧૭૭-તેના પર આધાર રાખ્યો.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

[૨૦૨૦] ૩ એસ. સી. આર. ૧૧૭૭ એ પેરા ૫.૭ પર આધાર રાખ્યો હતો

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૫૧૨૨/૨૦૨૧.

બેંગ્લોર ખાતે કર્ણાટક હાઈકોર્ટના રિટ પિટિશન નંબર ૫૬૦૯/૨૦૧૭ (S-

KAT) ના તા. ૧૭.૧૨.૨૦૧૮ના રોજ ચુકાદા અને હુકમમાંથી

વી. એન. રઘુપતિ, મોહમ્મદ અપઝલ અન્સારી, અપીલકર્તાઓના વકીલો.

મોહમ્મદ ઈરશાદ હનીફ, રિઝવાન અહમદ, મુજાહિદ અહમદ, મોહમ્મદ અસલમ, અહમદ પરવેઝ, શિશિર રાજ, પ્રતિવાદીના વકીલો.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

એમ. આર. શાહ, જસ્ટિસ

૧. બેંગલોર ખાતે કર્ણાટક ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા રિટ પિટિશન નંબર ૫૬૦૯/૨૦૧૭ માં પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદા અને હુકમ તા. ૧૭.૧૨.૨૦૧૮થી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવું છું, જેના દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે અહીં પ્રતિવાદી દ્વારા પસંદ કરવામાં આવેલી રિટ પિટિશનને મંજૂરી આપી છે અને કર્ણાટક રાજ્ય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ, બેંગલોર દ્વારા અરજી નંબર ૬૩૯૬/૨૦૧૫ માં પસાર કરવામાં આવેલા ૦૯/૧૨/૨૦૧૫ ના આદેશને રદ કર્યો છે અને અને પરિણામે અપીલકર્તાઓને અહીં પ્રતિવાદીની અરજી પર વિચારણા કરવા નિર્દેશ આપ્યો છે—મૂળ રિટ અરજદાર (ત્યારબાદ 'મૂળ અરજદાર' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) દયાળુ નિમણૂક માટે, મૂળ પ્રતિવાદીએ વર્તમાન અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૨. ટૂંકમાં વર્તમાન અપીલ તરફ દોરી જતી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

મૂળ રિટ અરજદારની માતા, તે એક રખાત પી. ભાગ્યમ્મા કર્ણાટક સરકારમાં માંડ્યા જિલ્લા કોષાગારમાં સેકન્ડ ડિવિઝન આસિસ્ટન્ટ તરીકે કાર્યરત હતી.તેણીનું મૃત્યુ ૨૫/૦૩/૨૦૧૨ પર થયું હતું.તે મૂળ રિટ અરજદાર, જે તે સમયે મૃતક (શ્રીમતી પી. ભાગ્યમ્મા) ના મૃત્યુ સમયે પરિણીત પુત્રી હતી, તેણે ૧૨/૦૮/૨૦૧૨ પર હિંદુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૩ B હેઠળ પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડાની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી.તેના ચુકાદા અને તારીખ ૨૦/૦૩/૨૦૧૩ ના હુકમનામા દ્વારા પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાનો હુકમનામું લર્નડ પ્રિન્સિપલ સિનિયર સિવિલ જજ, સીજેએમ, માંડ્યા દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.બીજા જ દિવસે એટલે કે ૨૧/૦૩/૨૦૧૩ પર, મૂળ રિટ અરજદારે તેણીની માતાના મૃત્યુ પર કરુણાના આધારે તેણીની નિમણૂક કરવા માટે અરજી રજૂ કરી હતી.તારીખ ૦૩/૦૫/૨૦૧૩ ના આદેશ દ્વારા, દયાળુ નિમણૂક પર નિમણૂક માટેની અરજી એ આધાર પર નકારી કાઢવામાં આવી હતી કે છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી માટે કર્ણાટક સિવિલ સર્વિસીસ (દયાળુ આધારો પર નિમણૂક) નિયમો ૧૯૯૬ (ત્યારબાદ 'નિયમો, ૧૯૯૬' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ના નિયમ ૩ (૨) (ii) હેઠળ કોઈ જોગવાઈ આપવામાં આવી નથી.મૂળ રિટ અરજદારે કર્ણાટક રાજ્ય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ૨૦/૦૭/૨૦૧૫ પર અરજી નંબર ૬૩૯૬/૨૦૧૫ તરીકે અરજી કરી હતી, એટલે કે દયાના આધારે નિમણૂક માટે તેણીની અરજી નામંજૂર થયાની તારીખથી આશરે ૨ વર્ષના સમયગાળા પછી.લર્નડ ટ્રિબ્યુનલે ૦૮/૧૨/૨૦૧૫

તારીખના આદેશ દ્વારા આ અરજીને આ આધાર પર ફગાવી દીધી હતી કે છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી માટે અનુકંપા આધાર પર નિમણૂકની કોઈ જોગવાઈ નથી.ત્યારબાદ, મૂળ રિટ અરજદારે બેંગલોરના લર્નડ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૦૮/૧૨/૨૦૧૫ ના આદેશ સામે હાઈકોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો.

૩. આક્ષેપિત ચુકાદા અને તારીખ ૧૭/૧૨/૨૦૧૮ ના આદેશ દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે રિટ પિટિશન નંબર ૫૬૦૮/૨૦૧૭ ને મંજૂરી આપી છે અને કર્ણાટક વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ, બેંગલુરુ દ્વારા અરજી નંબર ૬૩૮૩/૨૦૧૫ માં પસાર કરાયેલા ૦૮/૧૨/૨૦૧૫ ના આદેશને રદ કર્યો છે અને રદ કર્યો છે અને અપીલકર્તાઓને અહીં નિર્દેશ આપ્યો છે કે તેઓ આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનોના આધારે દયાળુ નિમણૂક આપવા માટે મૂળ રિટ અરજદારની અરજી પર વિચાર કરે.વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે નિયમો, ૧૯૮૬ના નિયમ ૩૦નું અર્થઘટન કર્યું છે અને અવલોકન કર્યું છે કે છૂટાછેડાની પુત્રી અપરિણીત અથવા વિધવા પુત્રીના સમાન વર્ગમાં આવશે અને તેથી છૂટાછેડાની પુત્રીને 'અપરિણીત' અથવા 'વિધવા પુત્રી' ની સમકક્ષ ગણવી પડશે.

૩.૧ હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવતા, અપીલકર્તાઓએ હાલની અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૪. રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી વી. એન. રઘુપતિએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ઉચ્ચ અદાલતે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને રદ કરીને અને રદ કરીને ભૌતિક રીતે ભૂલ કરી છે અને દયાળુ નિમણૂક આપવા માટે રિટ અરજદારની અરજી પર વિચાર કરવા માટે અપીલકર્તાઓને નિર્દેશ આપવામાં ભૂલ કરી છે.

૪.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે દયાળુ નિમણૂકની મંજૂરી માટે મૂળ રિટ અરજદારની અરજી પર વિચાર કરવા માટે અપીલકર્તાઓને નિર્દેશ આપતા હાઈકોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશો નિયમો, ૧૯૯૬ના નિયમ ૩ની વિરુદ્ધ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમો ૧૯૯૬ના નિયમ ૩ મુજબ માત્ર "અપરિણીત અને વિધવા પુત્રી" જ મૃતક મહિલા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માટે હકદાર અને/અથવા પાત્ર રહેશે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમો, ૧૯૯૬ના નિયમ ૩ (૨) (ii) માં મૃત મહિલા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં દયાળુ નિમણૂક આપવા માટે 'છૂટાછેડા લીધેલી દીકરી' નો સમાવેશ થતો નથી.

૪.૨ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમો, ૧૯૯૬ના નિયમ ૨માં વ્યાખ્યાયિત 'આશ્રિત' ની વ્યાખ્યા અનુસાર પણ, મૃત મહિલા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં તેનો વિધુર, પુત્ર (અપરિણીત પુત્રી અથવા વિધવા પુત્રી)

જે તેના પર નિર્ભર હતા અને તેની સાથે રહેતા હતા, તેમને 'આશ્રિત' કહી શકાય.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે છૂટાછેડા લીધેલી દીકરીને 'આશ્રિત' ની વ્યાખ્યામાં સામેલ કરવામાં આવી નથી.

૪.૩ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશો, જેમાં અપીલકર્તાઓને છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી તરીકે દયાના આધારે નિમણૂક માટે પ્રતિવાદીની અરજી પર વિચાર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે, તે નિયમો, ૧૯૮૬ના નિયમ ૨ અને નિયમ ૩ની બહાર છે.

૪.૪ એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે અન્યથા પણ તે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું નથી અને સાબિત થયું નથી કે અહીં પ્રતિવાદી મૃત કર્મચારી પર 'નિર્ભર' હતો અને તેના મૃત્યુ સમયે તેની સાથે રહેતો હતો.

૪.૫ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અન્યથા પણ ઉચ્ચ અદાલતે એ હકીકતની પ્રશંસા ન કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે કે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ તા. ૨૫.૦૩.૨૦૧૨ પર થયું હતું અને તે પછી તરત જ પ્રતિવાદીએ તા. ૧૨.૦૮.૨૦૧૨ પર હિન્દુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૩B હેઠળ છૂટાછેડાની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી અને પરસ્પર સંમતિથી ૨૦/૦૩/૨૦૧૩ પર છૂટાછેડા માટે હુકમનામું મેળવ્યું હતું અને બીજા જ દિવસે તરત જ તા. ૨૧.૦૩.૨૦૧૩ પર અનુકંપા આધારે નિમણૂક માટે તે અરજી રજૂ કરી

હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત તથ્યો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે માત્ર કરણાના આધારે નિમણૂક મેળવવાના હેતુથી તેણે પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડા મેળવ્યા હતા.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત પાસાઓ પર બિલકુલ વિચાર કર્યો નથી.

પ.૭ એન. સી. સંતોષ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્યો, (૨૦૨૦) ૭ એસ. સી. સી. ૬૧૭ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર રિલાયન્સ મૂકવામાં આવ્યું છે, જે એ રજૂઆતના સમર્થનમાં છે કે અનુકંપા ધોરણે નિમણૂક માત્ર યોજના અને નીતિ અનુસાર જ કરવામાં આવે.

પ.૮ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને વર્તમાન અપીલને મંજૂરી આપવા માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.

૬. પ્રતિવાદી-મૂળ રિટ અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી મોહમ્મદ ઇરશાદ હનીફ દ્વારા વર્તમાન અપીલનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

૬.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ઉચ્ચ અદાલતે નિયમ ૩નું યોગ્ય અર્થઘટન કર્યું છે અને તે હેતુ અને હેતુ જેના દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૦માં નિયમ ૩માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' શબ્દો નિયમ ૩માં 'આશ્રિત' ની વ્યાખ્યામાં સામેલ

કરવામાં આવ્યા હતા.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું છે કે આશ્રિતની વ્યાખ્યામાં 'અપરિણીત' અથવા 'વિધવા પુત્રી' ઉમેરવાનો ઇરાદો અને નિયમ બનાવવાનો અધિકાર ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું છે કે 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' 'અપરિણીત' અથવા 'વિધવા પુત્રી' ના સમાન વર્ગમાં આવશે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમો, ૧૯૯૬ના નિયમ ૩૦નું અર્થઘટન કરતી વખતે ઉચ્ચ અદાલતે હેતુપૂર્ણ અર્થ અપનાવ્યો છે.

૬.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ત્યારબાદ પણ અને કરાણાના આધારે કર્ણાટક સિવિલ સર્વિસીસની નિમણૂક (સુધારા નિયમો, ૨૦૨૧) અનુસાર 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' પણ મૃતક સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં કરાણાના આધારે નિમણૂક માટે પાત્ર રહેશે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા કરવામાં આવેલું અર્થઘટન સંપૂર્ણપણે સુધારેલા નિયમો, ૨૦૨૧ને અનુરૂપ છે, જેના દ્વારા હવે 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' પણ મૃતક નોકરના કિસ્સામાં કરાણાના આધારે નિમણૂક માટે હકદાર રહેશે.

૬.૩ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને વર્તમાન અપીલને ફગાવી દેવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.

૭. હરીફ પક્ષો વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લેતી વખતે એન. સી. સંતોષ (સુપ્રા) ના કેસમાં અનુકંપા આધારિત નિમણૂક અંગેના આ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો જરૂરી છે. અનુકંપા આધારો પર નિમણૂક પર આ અદાલતના નિર્ણયો પર વિચારણા કર્યા પછી એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે રાજ્યની સેવામાં કોઈપણ જાહેર પદ પર નિમણૂક ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૬ અનુસાર સિદ્ધાંતોના આધારે થવી જોઈએ અને અનુકંપા સાથે નિમણૂક એ સામાન્ય નિયમનો અપવાદ છે. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે મૃતક સરકારી કર્મચારીના આશ્રિતોને દયાળુ નિમણૂક પરની નીતિના આધારે પાત્ર બનાવવામાં આવે છે અને તેઓએ રાજ્યની નીતિ દ્વારા નિર્ધારિત ધોરણોને પૂર્ણ કરવા જોઈએ. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે અરજીની વિચારણાની તારીખે પ્રવર્તમાન ધોરણો દયાળુ નિમણૂકના દાવાની વિચારણા માટેનો આધાર હોવો જોઈએ. સરકારી કર્મચારીના આશ્રિત, સરકારી કર્મચારીના મૃત્યુ પર ઉપાર્જિત કોઈ નિહિત અધિકારની ગેરહાજરીમાં, ફક્ત તેની અરજી પર વિચારણા કરવાની માંગ કરી શકે છે. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે કે તે/તેણી સરકારી કર્મચારીના મૃત્યુના દિવસે લાગુ પડતા ધોરણો અનુસાર વિચારણા લેવાનો હકદાર છે. દયાના આધારે નિમણૂક આપવા અંગેના ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય છે:

((i) દયાળુ નિમણૂક એ સામાન્ય નિયમનો અપવાદ છે;

((૨) કોઈ પણ ઉમેદવારને દયાળુ નિમણૂકનો અધિકાર નથી;

((૩) રાજ્યની સેવામાં કોઈ પણ જાહેર પદ પર નિમણૂક ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૬ અનુસાર સિદ્ધાંતના આધારે થવી જોઈએ.

((iv) અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માત્ર રાજ્યની નીતિ દ્વારા નિર્ધારિત ધોરણોને પૂર્ણ કરવા અને/અથવા નીતિ અનુસાર પાત્રતાના માપદંડને સંતોષવા પર જ કરી શકાય છે.

(v) અરજીની વિચારણાની તારીખે પ્રવર્તમાન ધોરણો દયાળુ નિમણૂક માટેના દાવાની વિચારણા માટેનો આધાર હોવો જોઈએ.

૮. હાથ પરના કેસની હકીકતો પર ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને લાગુ કરતા, અમારો અભિપ્રાય છે કે આ રીતે ઉચ્ચ અદાલતે નિયમો, ૧૯૯૬ના નિયમ ૨ અને નિયમ ૩થી આગળ વધીને અપીલકર્તાઓને 'છૂટાછેડાની પુત્રી' તરીકે અનુકંપા ધોરણે નિમણૂક માટે અહીં પ્રતિવાદીની અરજી પર વિચાર કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે. નિયમો, ૧૯૯૬ ના નિયમ ૨ અને નિયમ ૩ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૨. વ્યાખ્યાઓ:– (૧) આ નિયમોમાં, જ્યાં સુધી સંદર્ભ અન્યથા જરૂરી

ન હોય:–

(અ) "મૃત સરકારી કર્મચારીના આશ્રિત" નો અર્થ થાય છે –

((i) મૃત પુરુષ સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં, તેની વિધવા, પુત્ર (અપરિણીત પુત્રી અને વિધવા પુત્રી) જે તેના પર નિર્ભર હતા અને તેની સાથે રહેતા હતા; અને

((ii) મૃત મહિલા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં, તેણીની વિધુર, પુત્ર (અપરિણીત પુત્રી અને વિધવા પુત્રી) કે જેઓ તેણી પર નિર્ભર હતા અને તેની સાથે રહેતા હતા;

((iii) મૃત સરકારી કર્મચારીના સંબંધમાં 'પરિવાર' એટલે તેના અથવા તેણીના જીવનસાથી અને તેમના પુત્ર (અપરિણીત પુત્રી અને વિધવા પુત્રી) કે જેઓ તેની સાથે રહેતા હતા.

(ર) ઉપયોગમાં લેવાતા પરંતુ વ્યાખ્યાયિત ન કરેલા શબ્દો અને અભિવ્યક્તિઓનો અર્થ કર્ણાટક સિવિલ સર્વિસીસ (સામાન્ય ભરતી) નિયમો, ૧૯૭૭માં તેમને સોંપેલ સમાન હશે."

૬. મહિલા કર્મચારીના મૃત્યુ પર પાત્રતા કર્ણાટક સિવિલ સર્વિસીસ (દયાળુ આધારો પર નિમણૂક) નિયમો, ૧૯૯૬ ના નિયમ ૩ (ર) (ii) ની દ્રષ્ટિએ છે, જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

નિયમ ૩ (ર) (ii):–

‘((ii) મૃત મહિલા સરકારી કર્મચારીના કિસ્સામાં;

(એ) એક પુત્ર;

(બી) એક અપરિણીત પુત્રી, જો પુત્ર પાત્ર નથી અથવા કોઈ માન્ય કારણોસર તે નિમણૂક સ્વીકારવા તૈયાર નથી;

(સી) વિધુર, જો પુત્ર અને પુત્રી પાત્ર ન હોય અથવા કોઈ માન્ય કારણોસર તેઓ નિમણૂક સ્વીકારવા તૈયાર ન હોય.

(ડી) વિધવા પુત્રી, જો વિધવા, પુત્ર અને અપરિણીત પુત્રી પાત્ર નથી અથવા કોઈ માન્ય કારણોસર તેઓ નિમણૂક સ્વીકારવા તૈયાર નથી.

૩. XXX

જ XXX "

૮.૧ ઉપરોક્ત નિયમો પરથી એ જોઈ શકાય છે કે માત્ર 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' કે જેઓ મૃત્યુ સમયે મૃત મહિલા સરકારી કર્મચારી પર નિર્ભર હતા અને તેમની સાથે રહેતા હતા, તેમને મૃત સરકારી કર્મચારીના 'આશ્રિત' કહી શકાય અને મહિલા સરકારી કર્મચારીના મૃત્યુના કિસ્સામાં 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' ને જ અનુકંપા ધોરણે નિમણૂક માટે પાત્ર કહી શકાય.અહીં ઉપર પુનઃઉત્પાદિત નિયમ ૨ અને નિયમ ૩ માં 'છૂટાછેડા લીધેલી દીકરી' ને કરુણાના આધારે અને 'આશ્રિત' તરીકે પણ નિમણૂક માટે પાત્ર તરીકે સામેલ કરવામાં આવી નથી.અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ અને એન. સી. સંતોષ (સુપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતે આપેલા ચુકાદા મુજબ, અરજીની વિચારણાની તારીખે પ્રવર્તમાન ધોરણો દયાળુ નિમણૂક માટેના દાવાની વિચારણાનો આધાર હોવો

જોઈએ.'છૂટાછેડાની દીકરી' શબ્દ પછીથી સુધારા, ૨૦૨૧ દ્વારા ઉમેરવામાં આવ્યો છે.તેથી, સંબંધિત સમયે જ્યારે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું હતું અને જ્યારે મૂળ રિટ અરજદાર-પ્રતિવાદીએ અહીં અનુકંપા આધારે નિમણૂક માટે અરજી કરી હતી ત્યારે 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' અનુકંપા આધારે નિમણૂક માટે પાત્ર નહોતી અને 'છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રી' 'આશ્રિત' ની વ્યાખ્યામાં નહોતી.'

૮.૨ ઉપરોક્ત ઉપરાંત એક વધારાના પાસાની નોંધ લેવાની જરૂર છે, જેના પર હાઈકોર્ટ વિચાર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે.એ નોંધવું જોઈએ કે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ ૨૫/૦૩/૨૦૧૨ પર થયું હતું.અહીં પ્રતિવાદી-તે સમયે મૂળ રિટ અરજદાર એક પરિણીત પુત્રી હતી.તેણીના લગ્ન મૃતકના મૃત્યુની તારીખે એટલે કે ૨૫/૦૩/૨૦૧૨ પર ટકી રહ્યા હતા.મૃત કર્મચારીના મૃત્યુ પછી તરત જ, પ્રતિવાદીએ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાના હુકમનામા માટે ૧૨/૦૮/૨૦૧૨ પર હિન્દુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૩ B હેઠળ છૂટાછેડાની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી.૨૦/૦૩/૨૦૧૩ ના ચુકાદા દ્વારા, લર્નડ પ્રિન્સિપલ સિવિલ જજ, માંડ્યાએ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાનો હુકમ આપ્યો હતો.કે તરત જ બીજા જ દિવસે એટલે કે ૨૧/૦૩/૨૦૧૩ પર, પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાના હુકમના આધારે અહીં પ્રતિવાદીએ કરાણાના આધારે નિમણૂક માટે અરજી કરી હતી.તારીખો અને ઘટનાઓનો ઉપરોક્ત ઘટનાક્રમ સૂચવે છે કે માત્ર કરાણાના આધારે નિમણૂક મેળવવાના હેતુથી જ પરસ્પર સંમતિ દ્વારા છૂટાછેડાનો હુકમનામું મેળવવામાં આવ્યું છે.નહિંતર, એક પરિણીત પુત્રી તરીકે તે કરાણાના

આધારે નિમણૂક માટે હકદાર નહોતી.તેથી, ઉપરોક્ત તથ્યો અને કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અન્યથા પણ ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાઓને દયાળુ ધોરણે નિમણૂક માટે અહીં પ્રતિવાદીની અરજીને 'છૂટાછેડાની પુત્રી' તરીકે ધ્યાનમાં લેવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈતો ન હતો.દયાળુ ધોરણે નિમણૂક માટે પ્રતિવાદીની અરજીને નકારી કાઢવાનો આ એક વધારાનો આધાર છે.

૮.૩ અન્યથા પણ, એ નોંધવું જરૂરી છે કે જ્યારે મૃતક કર્મચારી રપ/૦૩/૨૦૧૨ પર મૃત્યુ પામ્યો ત્યારે પ્રતિવાદી અને તેના પતિ વચ્ચેના લગ્ન અસ્તિત્વમાં હતા.તેથી, જ્યારે મૃતક કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું ત્યારે તે એક પરિણીત પુત્રી હતી અને તેથી, નિયમો ૧૯૯૬ના નિયમ ૨ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત 'આશ્રિત' હોવાનું પણ કહી શકાતું નથી.તેથી, જો એવું માનવામાં આવે કે 'છૂટાછેડાવાળી પુત્રી' 'અપરિણીત પુત્રી' અને 'વિધવા પુત્રી' ના સમાન વર્ગમાં આવી શકે છે, તો તે કિસ્સામાં પણ જે તારીખે મૃત કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું હતું તે તારીખ પણ-અહીં પ્રતિવાદી 'છૂટાછેડાવાળી પુત્રી' નહોતી કારણ કે તેણે મૃત કર્મચારીના મૃત્યુ પછી પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડા મેળવ્યા હતા.તેથી, પ્રતિવાદી તેની માતા અને મૃત કર્મચારીના મૃત્યુના અનુકંપા આધાર પર નિમણૂક માટે પાત્ર રહેશે નહીં.

૯. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલ સફળ થાય છે.રિટ પિટિશન નંબર ૫૬૦૯/૨૦૧૭ માં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશને આથી રદ

કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષની રિટ પિટિશન તે મુજબ રદ કરવામાં આવે છે.જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.